

# СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО И СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В СТРОИТЕЛСТВОТО

Силвия Георгиева

## SOCIAL ENTREPRENEURSHIP AND SOCIAL RESPONSIBILITY IN CONSTRUCTION

Silviya Georgieva

**Abstract:** Social entrepreneurship development gives new hopes for solving pressing social problems through innovation and entrepreneurial initiative. Individual initiative and the desire to support a certain social cause find expression in the creation and management of a social enterprise. In addition, larger corporations are involved in supporting social development through their contribution, implemented through their social responsibility policies. The construction business in our country has its place in supporting social causes and implementing corporate social responsibility. In this regard, the focus of this publication is to examine and analyze the relationship between entrepreneurial activity in the social sphere, corporate social responsibility and the activity of the construction business in this area. Based on the literature review, analyzed data, synthesis of information, etc. methods, certain conclusions have been made, aimed at interested parties.

**Key words:** entrepreneurship; construction; social entrepreneurship; inclusive entrepreneurship; vulnerable groups.

### Увод

Социалното предприемачество е инструмент за подкрепа на уязвими групи чрез създаване и развитие на предприемачески дейности. През последните десетилетия, то придоби особена популярност в световен мащаб, тъй като предоставя възможности за допълване и разширяване на социалните политики, насочени към решаване на определени обществени предизвикателства. Социалното предприемачество дава възможност за въвеждане на социални иновации и нови подходи за решаване на проблеми пред общността чрез използване на предприемачески практики. Докато социалното предприемачество е израз на индивидуалната инициативност и стремеж за решаване на конкретен социален проблем, то корпоративната социална отговорност е осъзнатия ангажимент на големия и утвърден бизнес да допринася за развитието на обществото. Корпоративната социална отговорност се е превърнала в едно от водещите направления, развивани от корпорациите днес. Наред с финансово-икономическите и пазарните параметри мениджмънта на компаниите обръща специално внимание и на грижата и подкрепата на избрани и припознати за важни обществени каузи. Фирми, както с български капитали, а така също и с чуждестранна собственост, инвестират ресурси – финансови, човешки, материални и други за заявени цели, които са ценни за определена социална група, насочени са към значим проблем или актуално предизвикателство с регионален или нацио-

нален мащаб. Строителният бизнес, като един от допринасящите за икономическото развитие на нашата страна също се включва в социалната и солидарна икономика. Фирми от този сектор развиват често комплекс от дейности, които изразяват тяхното разбиране за корпоративната социална отговорност. Отчитайки всичко вече споменатото целта на настоящата публикация е: да се разгледа и анализира връзката между предприемачеството в социалната сфера, участието на бизнеса чрез провежданите от тях политики с обществен ефект и конкретно приноса в тази област на строителния бизнес в нашата страна. Методиката на изследването включва различни научни подходи, сред които преглед на литературата и съществуващи по тази проблематика изследвания, анализ и синтез на информация, оценка на съществуващи статистически данни и др. Тезата на настоящото изследване е, че социалното предприемачество и социалната отговорност са част от политиките и практиките на строителния бизнес. В заключение са направени някои изводи за насърчаване на активността на компаниите в подкрепа на социалното предприемачество и осъществяването на корпоративна социална отговорност.

### 1. Предприемачески дейности в социалната сфера и връзката им със строителните дейности

Социалното предприемачество получи своето нормативно признание в нашата страна преди седем години, когато се приема и месеци

след това влиза в сила Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика. В нормативния акт се уточняват отношенията в контекста на субектите от социалната и солидарна икономика, типовете участници и формите за тяхното подпомагане, „правилата на играта“ при осъществяване на дейността от работещите в тази област предприятия (Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика, 2019 г., чл.1). Основната цел на действащата законодателна уредба е да се подкрепи социалната и солидарна икономика и нейното развитие в полза на уязвимите групи и на дейностите, насочени към решаване на сериозни обществени проблеми (Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика, 2019 г., чл.2).

Въпреки че като нормативна рамка в областта на социалната и солидарна икономика нашата страна има недълъг опит, трябва да се отбележи, че социалните предприемачески дейности са дълбоко вкоренени в развитието на националното стопанство и бизнеса у нас. Историческият преглед показва, че въпреки наличието на периоди, които прекъсват развитието на предприемачеството – най-вече от 1944-1989г., българите са се проявявали като находчиви предприемачи, а част от тях са предоставяли немалък дял от спечеленото за подкрепа на социални каузи – например през Възраждането и основно в периода от Освобождението на България през 1878г. до 1944г. Наред с предприемачите, кооперациите и читалищата са участвали активно в социално-икономическия и културен живот, като са развивали различни социални дейности в полза на обществото (Георгиева, 2024). Евлоги и Христо Георгиеви, хаджи Ненчо Палавеев, Пенчо Семов и редица други български предприемачи, които създават и управляват свои бизнеси в много различни социално-икономически и политически условия са имали и изразени социални дейности и грижа за обществен интерес (Георгиева, Георгиева, Давидков и др, 2022).

Сред основните проблеми, които се „атакуват“ чрез развитие на предприемачески дейности от социалните предприемачи са например: трайната безработица, бедността, сегрегацията и ниската степен на интеграция на хора с увреждания и други групи със специфични проблеми, недостатъчната ефективна подкрепа за бежанци или жертви на домашно насилие и редица други. В този смисъл социалното предприемачество допринася чрез въвеждане на социални инова-

ции за постигане на социална промяна, която устойчиво да създава предпоставки за решаване на определени предизвикателства, които стоят пред хората. Приложното поле на този тип предприемаческа дейност са както социалните цели, а така също и екологичните и обществените, особено ясно често наблюдавани в пограничните региони, където тези инициативи имат потенциала, да са особено ефективни и носещи реални ползи за общността (EU-European Regional Development Fund, 2025).

Интересен поглед към социалното предприемачество дават изследвания, които го разглеждат през призмата на неговите екосистеми, подкрепящи устойчивото развитие (Божкин, 2024), както и взаимодействието между социалните предприятия и местите власти (Георгиева, 2024). Полезността на дейността на социалните предприемачи и отчитането на техните присъщи затруднения пораждаат стремежа на институциите за тяхната целенасочена подкрепа.

Социалната предприемаческа инициатива, въпреки огромния си потенциал, принос към обществото и постигане на реални резултати срещат различни по характер предизвикателства в своята дейност. Сред тях са възможностите за подходящо финансиране и инвестиции, които да укрепят тяхното развитие и устойчивост. Наред с това, социалните предприемачи се конкурират при равни условия с останалите бизнес организации на пазара, но измерват своите резултати не само с финансови показатели, но и с постигнатия социалния ефект. Същевременно, в европейските страни подходите и начините за подкрепа варират в широки граници. Констатирано се различни политики за насърчаване на социалните предприемачи и правните форми на създаване и развитие на социалните предприятия, както и равнището на признание за тяхната дейност (EU-European Regional Development Fund, 2025).

Празнината по отношение на финансирането на социалните предприятия, подобряването на тяхната видимост и преодоляването на някои несъответствия в правната уредба е констатирана още през 2011г. В отговор на тези очертани предизвикателства Европейската Комисия инициира „Инициатива за социалното предприемачество – Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност“ (МТСП, 2022).

Пред социалната и солидарна икономика в

нашата страна има не малък брой затрудняващи и ограничаващи нейното развитие препятствия. Те са различни по своя характер, но сред най-често посочваните са както осигуряването на финансови средства за тяхната дейност и признанието за техния ефект върху уязвимите групи и социалните проблеми, така също и осигуряваната подкрепа от страна на местните власти и неучастието им по различни причини в изпълнението на обществени поръчки. Освен това трябва да се обърне внимание на все по-доброто и обхватоно разбиране на ролята, същността и възможностите на социалните предприятия (Jeliaskova, 2019).

Въпреки, че често дейността на социалните предприятия е в сферата на услугите и търговията все по-смело те диверсифицират своята дейност и в други области. Част от социалните предприемачи разчитат на изпълнението на определени строителни дейности, което показва жизнеспособността на връзката между социалните инициативи и предприемачеството в строителството. Например социално предприятие, което е създадено от общинска администрация в Словакия извършва дейност в строителството и селското стопанство. Създадено през 2015г., то, според европейската класификация за размер на предприятията е малко по големина, тъй като осигурява работа за деветнадесет души. Пет години след основаването си достига произведена продукция в размер на 100 тона зеленчуци. Тази селскостопанска продукция, поради своето качество и екологични характеристики намира реализация в училищните кухни и столови. Наред с това предприятието развива и строителни бизнес дейности. Основният клиент е общината, която има нужда от определени строителни работи и извършване на ремонти дейности. Местните жители също наемат предприятието, за да се изпълнят определени преустройства и ремонти (BRESE, 2021).

Друго проучване показва, че в изследвания регион социалните предприемачески дейности са насочени към поддържане на обществени пространства, изпълнение на различни строителни дейности, както и събирането и изхвърлянето на отпадъци, което е сред сериозните предизвикателства в екологията и поддържане на чистотата в жилищните райони. Сред много порядко отчитаните дейности, практикувани от социалните предприятия са различни форми на индустриалното производство, здравеопазване-

то и образованието. Вероятно това се дължи на нуждата от по-големи инвестиции за започване на подобен бизнес, специфични познания и необходимост от регулярност и предвидимост в тяхната дейност (Machničová, Chreneková, 2020).

Сред полезните препоръки отправяни към потенциалните социални предприемачи е провеждане на проучване, което да очертае характеристиката на основните конкуренти, бъдещите клиенти, възможностите за наемане на работници и служители, оценката на бизнес средата, което да завърши с подготовката на бизнес план и бизнес модел. Наред с това, те трябва да са проактивни в установяването на партньорски отношения с различни участници в предприемаческата екосистема (Божкин, 2024).

От всичко гореизложено може да се направи обобщението, че укрепването на социалните предприятия в нашата страна преминава през сериозно осмисляне и планиране на тяхната предприемаческа дейност, която да осигури устойчивост в подкрепата на избраната от тях социална кауза и постигането на социален ефект. Наличието на инвестиции, които да им дадат възможност да създават и управляват помасштабни бизнес дейности в по-високо конкурентни, но и рентабилни сектори е сред предпоставките за развитие на по-силно и устойчиво социално предприемачество. Добрите примери в строителството като бизнес практика и социална ангажираност, която се изразява и в подкрепата на субектите на социалната и солидарна икономика, е подход за предоставяне на идеи, знания и засилване на мотивацията на социалните предприемачи да изследват, планират и организират предприемачески дейност и в подобна сфера от стопанския живот. Поради тази причина в следващата част на публикацията се разглежда накратко социалната отговорност на корпоративния свят и техните приноси към обществото като цяло.

## **2. Социална отговорност в корпоративния свят и строителния бизнес**

Наред със социалното предприемачество, което често е резултат от индивидуална креативност и инициативност, както и отдаденост на определена социална кауза, по-големите компании също формират политика, чрез които да дадат своя принос към обществото.

Корпоративната социална отговорност намира израз в осъзнатия ангажимент относно въз-

действието, което компаниите оказват върху обществото като цяло. Обхвата на отговорността на бизнеса все повече се разширява. Днес техните ангажменти надхвърлят социалните и екологичните предизвикателства. Към тях се добавят теми, свързани с етичното поведение към всички контрагенти и партньори. Наред с това с особена важност е и въпроса за правата на човека. Сред европейските основни акценти по отношение на корпоративната социална отговорност са: прозрачност, отчетност, публичност, отговорно поведение (МТСП, 2019).

Нормативната уредба на европейско и национално равнище се развива и в известна степен отразява тенденциите и промяната в отношението на бизнеса и хората към социалната отговорност и приноса на предприемачеството към общественото развитие. В нашата страна е формулирана и се развива стратегическа рамка за насърчаване и популяризиране на корпоративната социална отговорност.

В Стратегията за корпоративна социална отговорност в нашата страна за периода 2019-2023г. възприетата визия в тази област е за „устойчиво развитие на конкурентоспособни, привлекателни за работната сила, социално приобщаващи бизнес структури, органи на административното управление и граждански организации, осигуряващи достоен труд и баланс на интересите между заинтересованите страни“ (МТСП, 2019).

В някои стратегически документи се прави връзката между корпоративната социална отговорност и социалното предприемачество, което е предпоставка и за постигане на синергичен ефект от усилията на различни участници относно решаване на конкретни наболели обществени проблеми.

В обзора за изпълнение на Стратегията за корпоративна социална отговорност 2019-2023г. са отчетени няколко групи насоки, в които е работено през посочения период. Сред тях е изграждане на условия за свързване между корпоративното управление и отговорност и социалното предприемачество. Наред с това са посочени и други области като: формиране на социално отговорно потребление и поведение за превенция на пилеенето на ресурси и нарастването на замърсяването с отпадъци от индустриалния процес; подобряване на условията за развитие и популяризиране на политиките за социална отговорност; връчване на награди на фир-

мите за социално отговорно поведение; насочване на вниманието към социалната отговорност не само в контекста на големите корпорации, а също така и по отношение на малките и средните по размер фирми, които реализират дейности в областта на социалната отговорност; подобряване на имиджа и на конкурентоспособността на бизнеса в нашата страна; развитие на култура за отговорно потребление и инвестиране, което създава и предпоставки за организиране на партньорства и мрежи (МТСП, 2024a).

Една от дефинираните области за периода 2025-2027г. е развитие на социалната икономика, социалното и младежкото предприемачество. Другите идентифицирани ключовите области за прилагане на корпоративна социална отговорност с фокус върху устойчиво развитието са следните: партньорство и диалог между всички участващи в екосистемата страни и изграждане на международно сътрудничество; въвеждане и прилагане на международните и европейските стандарти и нормативна рамка; споделяне на добри практики и потребителски интереси; обучение и образование; формиране на култура на инвестиране при спазване на отговорното социално поведение (МТСП, 2024b).

В рамковата политика, която се реализира през настоящия период са очертани предизвикателства пред корпоративна социална отговорност в контекста на държавното управление. Наред с развитие на нормативната уредба и политиките за корпоративна социална отговорност се обръща внимание и на популяризиране на социалната отговорност с фокус върху предприятията от сектора на дребния бизнес и техния принос. Планира се насърчаване на всички заинтересовани страни да възприемат и прилагат принципите и практиките на устойчивостта и социалната отговорност и разширяване на приложното поле, включително в колективното трудово договаряне. Същевременно, се разширява кооперирането и реализирането на корпоративна социална отговорност, като се насърчи активното участие на местните власти в този процес. В документа е конкретизирана ролята на МТСП за създаване на предпоставки, мотивиране и разширяване на корпоративната социална отговорност в нашата страна (МТСП, 2024b).

Приносът на социалното предприемачество и социалната ангажираност на бизнеса могат да се разглеждат и в контекста на някои от водещите

икономически сектори, като такъв идентифициран сектор е и строителството.

### **3. Строителството – динамика в развитието на сектора**

Икономическите данни показват, че строителният бизнес има важно значение за икономиката в ЕС. Този сектор дава около 10 % от БВП и създава около 20 млн. работни места. Доминиращата част от предприятията в сектора са по размер микропредприятия и малки фирми. Освен принос към растежа на икономиката и увеличаването на заетостта, строителството е значим ползвател на различни междинни продукти. Такива са: разнообразни типове суровини и химикали, оборудване и др., както и свързаните с тяхното използване услуги. В европейските страни има и разбирането, че качеството на строителство оказва пряко влияние и върху качеството на живот на хората. Всичко посочено показва, че този сектор, поради своята икономическата значимост, може да въздейства върху развитието на икономика като цяло (МРРБ, 2024).

Строителството е един от водещите сектори в нашата икономика. Данните показват, че за 2022г. например съвкупността от активните компании в сектора е над двадесет и две хиляди, а броя на новосъздадените предприятия е над три хиляди и триста. Същевременно осигурените работни места (като заети и наети лица) в активните предприятия по официални данни са малко под триста хиляди, а на заетите и наети работници в новосъздадените фирми за съответната година са почти осем хиляди (НСИа). За приноса на сектора към растежа и развитието на икономиката показателни са данните за броя на бързо растящи предприятия, които за 2022г. са общо триста, а броя на наетите работници само в тях са над седемнадесет хиляди души (НСИб).

Наред с това, направени прогнози относно развитието на сектора показват, че се очаква увеличаване на общата строителна продукция в нашата страна средно с 3,3 %. Тази прогноза е за периода от 2024г. до 2026г. Това означава, че ръста в сектора макар и с малко се очаква да превари ръста на brutния вътрешен продукт за същия период. Наред с това се обръща внимание на обстоятелството, че подсектора на жилищното строителство има вероятност да загуби част от своята инерция, което ще се компенсира от по-бързият ръст в нежилищното и гражданското строителство (ИИП, 2024).

Само тези данни показват безспорния принос на този сектор за развитие на националното стопанство.

Повишаването на конкурентоспособността и интернационализацията на строителния бизнес изисква и неговата цифровизация. В отговор на тази необходимост се планира и организира реформа, която има за задача да цифровизира сектора като цяло. Тази реформа е многосекторна и обхваща много аспекти като: правната рамка, различните равнища на държавната власт, образователната система, IT индустрията, развитието на предприемачеството в строителния бизнес. Резултатите от тази реформа целят цифровизиране на строителния бранш, както постигане на неговата по-голяма устойчивост и конкурентоспособност. Подобряването на неговата рентабилност и международно представяне ще увеличи възможностите им за разширяване на политиките по отношение на тяхната социална отговорност.

Строителството е с важна роля за развитието на икономиката и допринася за качеството на живот. Наред с това интерес представлява участието на този сектор в подкрепата на обществени каузи чрез политики за социална отговорност и включване в социалното предприемачество.

### **4. Добри практики за социална отговорност в строителния бизнес**

Прегледът на научни публикации в областта на социалното предприемачество и корпоративната социална отговорност, както и направените анализи на институции и организации, материалите в медиите, показват че част от строителните фирми имат отношение и мотивация да участват не само в икономическия, но и в обществения живот на страната. Техните ръководства са формулирали мисии и визии на своя бизнес и се търси ефект и върху общественото благосъстояние.

Добрите практики, които са представени и анализирани са на две от големите компании в строителството – Геотехмин и Главболгарстрой.

В областта на строителството Геотехмин има завоювани пазарни позиции и изградена репутация. Тези дейности са сред приоритетните направления на групата. За 30 години са изградени многобройни обекти, сред които магистрали, пречиствателни станции, метростанции и метродепа, ВиК проекти, тунели, съоръжения за третиране на отпадъци, жилищни, хотелски и промишлени обекти. В изпълнението на някои от

проектите компанията се е кооперирала с международни партньори. Строителното направление от дейността на Геотехмин е подчинена на разбирането, че трябва да се работи качествено, ефективно и с непрекъснат стремеж да се повишава качеството на живот. В подкрепа на тази мисия от 2012 г. екипът на компанията се усъвършенства в устойчивото строителство, което означава, че се прилагат зелени и енергийно ефективни технологии и решения (Геотехмин (а)).

Геотехмин е сред водещите компании в икономическия живот на нашата страна. Тя дава своя принос за развитието и устойчивостта на икономиката. Данни от визитната картичка на компанията изглежда по следния начин: над 20 дружества, които развиват дейност в 6 направления, в които се заети над 4 000 служители. Изпълнени са над 1 400 значими проекти, а българските и чуждестранни партньори са над 300 (Геотехмин(б)). Наред с икономическите постижения компанията се е ангажирала с подкрепата на определени каузи. Освен грижата за околната среда и климата тя се ангажира с подобряване на благосъстоянието на хората. Същевременно, корпоративната социална отговорност е насочена към подкрепа на широк спектър от инициативи. Опазването на околната среда и прехода към ниско въглеродна икономика обхваща както инвестиции в дигитализация и автоматизация, а така също и въвеждане в производствения процес на най-съвременни нови технологии (Геотехмин(с)). Повишаването на благосъстоянието на служителите включва: грижа за безопасна работна среда и равни възможности за развитие, предоставяне на допълнителни възможности за грижа за здравето и социални придобивки, насърчаване на ученето през целия живот, отчитане и възнаграждаване на индивидуалния принос (Геотехмин(д)). Корпоративната социална отговорност е насочена към значими социални каузи. Основен фокус е благосъстоянието и подкрепата на местните общности в общините, в които компанията развива своята дейност. Устойчиво и последователно групата подкрепя проекти в областта на здравеопазването, науката и образованието, инфраструктурата, превенция и защита от бедствия, култура, изкуство и опазване на българската духовност, съхранение на културно-историческото наследство, грижа за околната среда и хуманитарни каузи. Подкрепа за предприемачеството в социалната сфера конкретно може да се приеме

осъществената помощ за Български червен кръст, която е насочена към пострадалите от войната в Украйна (Геотехмин(е)).

Дълга и впечатляваща е историята на Главболгарстрой. Освен своя многогодишен опит компанията има завоювани позиции на вътрешния и международния пазар. Тя е сред най-успешните строителни компании в строителния бранш, която има пазари и извън нашата страна, сред които: Германия, Мароко, Украйна, Северна Македония и редица др. От 1969 г. до днес компанията е преминала през различни предизвикателства и е изпълнила многобройни мащабни проекти. Осигурила е заетост за много служители и специалисти и е допринесла за развитието на строителния сектор като цяло. Компанията има изградени партньорски отношения с авторитетни бизнес организации и асоциации, насочени към подкрепа на различни европейски проекти. Разширяването на присъствието на компанията на международната сцена води до откриването на нейно представителство в сърцето на Европа - Брюксел през 2019г. Четири години по-късно такива представителни офиси са разкрити в американската столица Вашингтон, както и в столицата на Австрия – Виена (Главболгарстрой(а)).

Сред основните политики на компанията е развитие на възприетите основни ценности. Инвестира се последователно в устойчивост и има солиден ангажимент в изпълнение на корпоративна социална отговорност. Компанията разполага с екологична, социална и управленска стратегия.

Политиката на компанията е подчинена на разбирането, че нашата планета е наследена от нашите предци и е взета назаем от децата ни. В тази връзка постигане на устойчивост във всички нейни дейности. Наред с изпълнение на всички екологични стандарти, се търси непрекъснато подобряване на живота на хората и ефективност в използването на ресурсите, за да се намали екологичния отпечатък. Инвестира се във внедряване на нови технологии, процеси и продукти. Нещо повече – за да се постигне по-голяма резултатност и кръгова икономика компанията работи с контрагенти, които са възприели същите ценности (Главболгарстрой(б)).

Корпоративната социална отговорност е политика, която компанията разработва дългосрочно и целенасочено. Мисията в тази област на компанията е да допринесе за изграждане на

един наистина по-добър свят. Осъществяваната подкрепа на компанията е систематично в няколко посоки: мотивиране на млади спортни таланти; помощ за хора, които са изпаднали в беда както в нашата страна, а така също и в други държави; насърчаване на спасяващите човешки животи организации – Български червен кръст, Планинска спасителна служба и др. Същевременно, ръководството предприема мерки за сплотяване на екипа и изграждане на здравословна и благоприятна работна среда (Главболгарстрой(с)). Компанията отделя специално внимание на екологично и социално отговорните дейности. Част от проектите са насочени към въглеродно неутралното производство и възобновяемите енергийни източници. Ежегодно се правят измервания, които да насърчават положителните ефекти върху околната среда и да ограничават отрицателните ефекти (Главболгарстрой(d)).

Представянето на тези добри практики на две големи строителни компании в нашата страна по отношение на социалната отговорност показват следното: (1) компаниите със сериозни пазарно присъствие (национално и международно) имат осъзната позиция относно тяхната роля за развитието не само на икономиката, но и на социално-обществените процеси; (2) компаниите имат разработени политики в областта на устойчивото развитие, опазването на околната среда, а социалната отговорност, включва както подкрепа на местните общности, уязвимите групи, а така също и грижата за здравето и благополучието на техните служители; (3) политиката им в тази област постига реален ефект и ясни резултати.

Въз основа на прегледа на литературни и електронни източници, както и разгледаните добри практики могат да се направят следните обобщения: (1) динамичното обществено-икономическо и технологично развитие налага и по-бързо адаптиране на стратегическата и нормативна уредба в областта на социалното предприемачество и корпоративната социална отговорност; (2) особено внимание би следвало да се обърне върху потенциала и реалния принос на малките и средните предприятия в областта на социалната отговорност и предприемачески дейности; (3) увеличаване на видимостта на добрите практики в социалното предприемачество и корпоративната социална отговорност както за бизнеса, така също и за обществото ка-

то цяло; (4) включване на по-широк кръг участващи страни в развитието на социалното предприемачество и социалната отговорност; (5) измерване на реалния принос на социалните предприемачи и на корпорациите, които изпълняват политики в областта на социалната отговорност, за да се формират целенасочени политики на подкрепа.

### Заклучение

Предприемачеството в социалната сфера е актуална и значима тема, която се радва на засилен интерес от управляващи на различни равнища – национално и международно. Причината за този интерес е потенциала на този тип предприемаческа дейност да допринася за справяне с тежки социални проблеми. Вдъхващо оптимизъм е, че редица предприемачи дават своя принос чрез идеите и работата си, както и чрез иновациите, които въвеждат за развитие на социалното предприемачество и съответно подпомагане на някоя от уязвимите групи. Ако предприемаческите инициативи в социалната сфера са основно резултат от индивидуалната мотивация и стремеж за подпомагане на определена социална кауза, то корпоративната социална отговорност е желанието на по-големите и утвърдени бизнеси да участват не само в икономическото развитие, но и в общественото благосъстояние. Социалните политики на бизнеса показват тяхната осъзната роля да участват в подкрепата на определена кауза или в решаването на определено обществено предизвикателство. Маша-бът, в които чрез тези политики бизнеса може да бъде полезен на общността предизвиква властите да създават подходящи стратегически документи, които да концентрират усилията за популяризирането на социалната отговорност и активизирането на повече бизнеси да участват чрез формулиране на свои политики. Строителният бизнес е едни от ключовите за икономическия растеж и подобряване качеството на живот. Освен това поради комплексния си характер и използването на множество контрагенти подпомага развитието и на свързаните с него сектори. Интерес представлява доколко успешните в тази икономическа област компании са формулирали политики за реализиране на техни социални и/или екологични цели, както и за подпомагане на обществени каузи. В тази връзка настоящата публикация разглежда и анализира връзката между социалното предприема-

чество, социалната отговорност на компаниите и по-конкретно участието строителния бизнес в нашата страна. В резултат на направеното литературно и електронно изследване може да се приеме, че тезата на публикацията е потвърдена частично, тъй като не малък дял от големите строителни компании имат формулирани стратегии за социална отговорност и проявяват активност в подкрепата на различни социални и екологични каузи. Наред с това част от компаниите пряко или косвено дават своя принос в укрепването и развитието на социалното предприемачество. Направените изводи по тази тематика са насочени към работещите в тази област организации и институции, за да бъдат подкрепени повече компании да развиват социалното предприемачество и обществото чрез стратегиите си за корпоративна социална отговорност.

### Литература

Божкин, Ив. (2024). *Екосистемите за социално предприемачество в подкрепа на устойчивото развитие*, Академично издателство – УНСС

(Bozhkin, Iv. (2024). *Ekosistemite za sotsialno predpriemachestvo v podkrepa na ustoychivoto razvitie*, Akademichno izdatelstvo – UNSS)

Георгиева, С. (2024) Социално предприемачество и социална жилищна политика в контекста на местните власти: пресежни точки, сп. *Недвижими имоти & Бизнес*, Том 8 (3), с. 136-144.

(Georgieva, S. (2024) *Sotsialno predpriemachestvo i sotsialna zhi-lishtna politika v konteksta na mestnite vlasti: presechni tochki, sp. Nedvizhimi imoti & Biznes*, Том 8 (3), s. 136-144)

Georgieva, S. (2024) *Social Entrepreneurship – Education – Local Authorities: Historical Roots and Future Strategies*. Професионално образование 2024, 2-3:147-157

(Georgieva, S. (2024) *Social Entrepreneurship – Education – Local Authorities: Historical Roots and Future Strategies*. Profesionalno obrazovanie 2024, 2-3:147-157)

Георгиева, С. Д., Георгиева, С. Ц., Давидков, Ц. П., Йорданова, Д. И, Коларов, К. Г, Пенчев, П. Д., & Симеонова-Ганева, Р. И. (2022). *История на българското предприемачество*, Агенция за насърчаване на МСП.

(Georgieva, S. D., Georgieva, S. Ts., Davidkov, Ts. P., Yordanova, D. I, Kolarov, K. G, Penchev, P. D., & Simeonova-Ganeva, R. I. (2022). *Istoria na balgarskoto predpriemachestvo*, Agentsia za nasarchavane na MSP)

Геотехмин (а) *Строителство и инфраструктура*, <https://www.geotechmin.com/stroitelstvo-i-infrastruktura>, посетен на 04.04.2025

(Geotechmin (a). *Stroitelstvo i infrastruktura*, <https://www.geotechmin.com/stroitelstvo-i-infrastruktura>, poseten na 04.04.2025)

Геотехмин (b) *Водеща група в икономиката на страната*, <https://www.geotechmin.com/>, посетен на 04.04.2025

(Geotechmin (b). *Vodeshta grupa v ikonomikata na stranata*, <https://www.geotechmin.com/>, poseten na 04.04.2025)

Геотехмин (c) *Устойчиво развитие*, <https://www.geotechmin.com/ustoychivo-razvitie/>, посетен на 04.04.2025

(Geotechmin (c) *Ustoychivo razvitie*, <https://www.geotechmin.com/ustoychivo-razvitie/>, poseten na 04.04.2025)

Геотехмин (d) *Нашите хора*, <https://www.geotechmin.com/ustoychivo-razvitie/nashite-hora/>, посетен на 04.04.2025

(Geotechmin (d) *Nashite hora*, <https://www.geotechmin.com/ustoychivo-razvitie/nashite-hora/>, poseten na 04.04.2025)

Геотехмин (e) *Корпоративна социална отговорност*, <https://www.geotechmin.com/ustoychivo-razvitie/korporativna-sotsialna-otgovornost/>, посетен на 04.04.2025

(Geotechmin (e) *Korporativna sotsialna otgovornost*, <https://www.geotechmin.com/ustoychivo-razvitie/korporativna-sotsialna-otgovornost/>, poseten na 04.04.2025)

Главболгарстрой (а) *За Главболгарстрой*, <https://gbs-bg.com/bg/za-gbs/>, посетен на 04.04.2025

(Glavbolgarstroy (a) *Za Glavbolgarstroy*, <https://gbs-bg.com/bg/za-gbs/>, poseten na 04.04.2025)

Главболгарстрой (b) *Устойчивост*, <https://gbs-bg.com/bg/nashite-tsennosti/ustoichivost/>, посетен на 04.04.2025

Glavbolgarstroy (b) *Ustoychivost*, <https://gbs-bg.com/bg/nashite-tsennosti/ustoichivost/>, poseten na 04.04.2025

Главболгарстрой (c) *Корпоративна социална отговорност*, <https://gbs-bg.com/bg/nashite-tsennosti/korporativna-sotsialna-otgovornost/>, посетен на 04.04.2025

(Glavbolgarstroy (c) *Korporativna sotsialna otgovornost*, <https://gbs-bg.com/bg/nashite-tsennosti/korporativna-sotsialna-otgovornost/>, poseten na 04.04.2025)

Главболгарстрой (d) *Екологично и социално отговорните инициативи определят нашето*

бъдеще, <https://gbs-bg.com/bg/nashite-tsennosti/ekologichna-sotsialna-upravlena-strategia/>, посетен на 04.04.2025

(Glavbolgarstroy (d) *Ekologichno i sotsialno otgovornite initsiativi opredelyat nasheto badeshte*, <https://gbs-bg.com/bg/nashite-tsennosti/ekologichna-sotsialna-upravlena-strategia/>, poseten na 04.04.2025)

Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика, обн. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2018, в сила от 02.05.2019 г.

(Zakon za predpriyatiata na sozialnata i solidarna iкономика, obn. DV. br. 91 ot 2 Noemvri 2018, v sila ot 02.05.2019)

Институт за икономическа политика (2024). *Зимен доклад за строителния сектор в България*, <https://epi-bg.org/index.php/bg/activities/construction>, посетен на 03.04.2025

(Institut za iкономическа политика (2024). *Zimen doklad za stroitelnia sektor v Bulgaria*, <https://epi-bg.org/index.php/bg/activities/construction>, poseten na 03.04.2025)

МРРБ (2024). *Национална стратегия за цифрова трансформация на строителния сектор 2030 г. – Въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ) при проектирането, изпълнението и поддържането на строежите*.

(MRRB (2024). *Natsionalna strategia za tsifrova transformatsia na stroitelnia sektor 2030 g. – Vvezhdane na stroitelno informatsionnoto modelirane (SIM) pri proektiraneto, izpalnenieto i poddarzhaneto na stroezhite*)

МРРБ. *Цифрова трансформация на българския строителен сектор*, <https://www.mrrb.bg/bg/proekti-nbsp-nbsp-br-po-npvu/investicii-po-npvu/cifrova-transformaciya-na-bulgarskiya-stroitelensektor/>, посетен на 03.04.2025

(MRRB. *Tsifrova transformatsia na balgarskia stroitelen sektori*, <https://www.mrrb.bg/bg/proekti-nbsp-nbsp-br-po-npvu/investicii-po-npvu/cifrova-transformaciya-na-bulgarskiya-stroitelensektor/>, poseten na 03.04.2025)

Министерство на труда и социалната политика (2022) ОП „Развитие на човешките ресурси“, *Оценяване на ефективността, ефикасността и въздействието на мерките за насърчаване на социалната икономика*, финансирани по ОП „РЧР“

(Ministerstvo na truda i sotsialnata politika (2022). ОП „Razvitie na choveskite resursi“, *Otsenyavane na effektivnostta, efi-kasnostta i vazdeystviето na merkite za na-sarchavane na*

*sotsialnata iкономика, finan-sirani po ОП „RChR“*)

МТСП (2019). *Стратегия за корпоративната социална отговорност 2019-2023г.*, <https://www.mlsp.government.bg/korporativna-sotsialna-otgovornost>, посетен на 01.04.2025

(MTSP (2019). *Strategia za korporativnata sotsialna otgovornost 2019-2023.*, <https://www.mlsp.government.bg/korporativna-sotsialna-otgovornost>, poseten na 01.04.2025)

МТСП (2024а) *Обзор изпълнението на Стратегията за корпоративна социална отговорност 2019 – 2023 г.*, <https://www.mlsp.government.bg/korporativna-sotsialna-otgovornost>, посетен на 01.04.2025

(MTSP (2024a). *Obzor izpalnenieto na Strategiyata za korporativna sotsialna otgovornost 2019 – 2023 .*, <https://www.mlsp.government.bg/korporativna-sotsialna-otgovornost>, poseten na 01.04.2025)

МТСП (2024b). *Рамкова политика за насърчаване развитието на корпоративната социална отговорност и устойчивост 2025 – 2027 г.*, <https://www.mlsp.government.bg/uploads/51/zhrdpsi-1/kso/policy-kso-final.pdf>, посетен на 01.04.2025

(MTSP (2024b). *Ramkova politika za nasarchavane razvitieto na korporativnata sotsialna otgovornost i ustoychivost 2025 – 2027.*, <https://www.mlsp.government.bg/uploads/51/zhrdpsi-1/kso/policy-kso-final.pdf>, poseten na 01.04.2025)

НСИ (a) [https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x\\_2=2190](https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=2190), посетен на 02.04.2025

(NSI (a) [https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x\\_2=2190](https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=2190), poseten na 02.04.2025)

НСИ (b) [nfostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x\\_2=2261](https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=2261), посетен на 02.04.2025

(NSI (b) [nfostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x\\_2=2261](https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=2261), poseten na 02.04.2025)

BRESE (2021). *Model of municipality social enterprise - a way to boost up the local development in the lagging reg*, <https://www.interregeurope.eu/good-practices/model-of-municipality-social-enterprise-a-way-to-boost-up-the-local-development-in-the-lagging-reg>, посетен на 20.08.2024

European Commission (2019). *Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: Bulgaria*. Author: Maria Jeliaskova. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/!Qq64ny>

EU-European Regional Development Fund, Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship, <https://projects2014->

2020.interregeurope.eu/brese/, посетен на 31.03.2025  
Machničová, Z., Chreneková, M. (2020).  
*Development of Municipal Social Entrepreneurship  
in the Conditions of the Banská Bystrica Self-  
Governing Region*, EU Agrarian Law Vol. IX, № 2,  
Sciando 10.2478/enal-2020-0007

Silviya Georgieva, PhD  
University of National and World Economy,  
Entrepreneurship Department

1700 Sofia, Student Town, UNWE, cab. 2116A  
E-mail: s.georgieva@unwe.bg

Тази публикация е подготвена в рамките на  
проект „Роля и капацитет на местните власти  
в подкрепата и развитието на социалното  
предприемачество“, в изпълнение на Договор  
№ КП-06-Н75/7 от 2023г., финансиран от Фонд  
„Научни изследвания“ към Министерство на  
образованието и науката